

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ มนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีค่าของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ มนุษย์หรือชนในชาติได้รับการศึกษามากน้อยเพียงใด ย่อมหมายถึง การพัฒนา ชุมชน สังคม และของแต่ละประเทศมีมากขึ้นเพียงนั้น เมื่อโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตยที่ต่างให้ความสำคัญ ในสิทธิและหน้าที่ของแต่ละบุคคลอย่างเท่าเทียมกัน ที่มีกลไกการมีส่วนร่วมเป็นพลังสำคัญ แต่ละประเทศจึงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ วิธีการพัฒนาการจัดการศึกษาจึงถูก นำมาใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างหลากหลาย ทั้งที่เป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัยตามแต่บริบทของชุมชน สังคม และประเทศนั้นๆ โดยเฉพาะการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนและสังคม ซึ่งหมายรวมถึงความเป็นท้องถิ่นของแต่ละประเทศนั้นๆ มีมากขึ้น

สำหรับประเทศไทย การจัดการศึกษาที่เป็นเพียงการดำเนินงานของรัฐ เอกชน หรือองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เพียงกลุ่มเดียวไม่เพียงพอที่จะทำให้การศึกษากระจายอย่างทั่วถึง ตรงตามความต้องการของ ผู้เรียนและประชาชน แนวคิดการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมขององค์กรต่างๆเริ่มมีมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะ เมื่อมีการออกพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่มีเจตนารมณ์ให้การศึกษาเป็นเรื่องของทุกคน และทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยได้บัญญัติไว้ในหลักการจัดการศึกษาประการหนึ่งว่า “ให้สังคมมี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษา” และการจัดระบบ โครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดเรื่องของการมี ส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กร วิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาดังนั้น กระแสของการจัดการศึกษาที่ คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชน องค์กร หรือสถาบันต่างๆในสังคมจึงมีมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อมีการ กำหนดตัวบ่งชี้ของการการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเกณฑ์หนึ่งในการประเมินคุณภาพภายนอกของ สถานศึกษา และการกำหนดเป็นนโยบายการจัดการศึกษาของหน่วยงานทางการศึกษาทั้งระดับนโยบายและ ระดับปฏิบัติในการนี้ พบว่า การมีส่วนร่วมของครู บุคลากรทางการศึกษาและประชาชน เป็นกลไกสำคัญของ การกระจาย

อำนาจการบริหารจัดการสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมสนับสนุนและร่วมติดตามผลการจัดการศึกษาในทุกๆระดับทั้งระดับนโยบาย/ส่วนกลาง ระดับเขตพื้นที่ การศึกษาและระดับสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,2555) การจัดการเรียนการสอนที่ประสบ ผลสำเร็จของครูในโครงการทุนครูสอนดี และการจัดการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จของสถานศึกษา ส่วนใหญ่ล้วน เนื่องมาจากการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ (นคร ตั้งคะพิภพและคณะ, 2557; พิณสุดา สิริธรรังศรี, 2557) อย่างไรก็ตาม แม้ว่า เรื่องของการมีส่วนร่วมขององค์กรหรือสถาบันต่างๆ จะได้รับความสำคัญมากขึ้น แต่ก็ยังไม่มีการนำรวบรวม น าเสนอผลการศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อให้การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมขยายสู่วง กว้างอย่างเป็นระบบจริงจังและเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร

ประวัติความเป็นมาของตำบลบึงทับแรต ตำบลบึงทับแรต แยกมาจากตำบลลานกระบือ ซึ่งปัจจุบันมี 8 หมู่บ้านที่มาของตำบลบึงทับแรต คือมีบึงโบราณขนาดใหญ่ ในตำบลและบึงแห่งนี้จะเป็นสถานที่ของแรด ผสมพันธุ์ ชาวตำบลบึงทับแรต จึงพร้อมใจกันตั้งชื่อบึงทับแรตภูมิภาคเป็นที่ราบลุ่มมีอาชีพด้านการเกษตร

โดยอาศัยแหล่งน้ำจากน้ำใต้ดินและน้ำคลอง ลักษณะเป็นดินร่วนปนทราย ซึ่งเหมาะแก่การเพาะปลูกอาชีพหลัก ทำนา อาชีพเสริม ทำไร่ เลี้ยงสัตว์

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ชุมชนในเบื้องต้นพบว่า เยาวชนในวัยเรียนมักจะประสบปัญหาใกล้เคียงกัน เช่น ปัญหาครอบครัว การหย่าร้างระหว่างผู้ปกครอง หรือแม้กระทั่งการเกิดช่องว่างระหว่างวัย การติดเพื่อหรือแม้กระทั่งพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่างๆ ปัญหาต่างๆสามารถสร้างผลกระทบให้กับการเรียนของเยาวชนกลุ่มดังกล่าวให้กลายเป็นเยาวชนมีปัญหา นอกจากปัญหาเยาวชนแล้วปัญหาอีกประการหนึ่งคือปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษา การจัดการเรียนการสอนออกไปเต็มศักยภาพ

เยาวชนต้องเรียนรู้กับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและสังคมโลก โดยต้องประพฤติปฏิบัติตนตามหน้าที่ของเยาวชน ตั้งใจศึกษาหาความรู้ มีระเบียบวินัยกับตนเอง เป็นคน ดีของสังคม และไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น เป็นคนเก่ง และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการศึกษ เรื่องแนวทางการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมในชุมชนตำบลบึงทับแสด อำเภอลานกระบือ กำแพงเพชร เพื่อที่จะต้องการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในภาคประชาชนต่อการสร้างเครือข่ายทางการศึกษา อีกทั้งยังต้องการทราบถึงการปัจจัยที่ส่งผลหรือเปรียบเทียบการมีส่วนร่วม และที่สำคัญผู้วิจัยยังต้องการศึกษาแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างเครือข่ายของตำบลบึงทับแสด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาในชุมชนตำบลบึงทับแสด อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาในชุมชนตำบลบึงทับแสด อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาในชุมชนตำบลบึงทับแสด อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร

สมมติฐานการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาในชุมชนตำบลบึงทับแสด อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร อยู่ในระดับมาก
2. เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ มีผลต่อแนวทางในการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาในชุมชนตำบลบึงทับแสด อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร

กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน

ขอบเขตของโครงการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา

การศึกษาแนวทางการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมในชุมชนตำบลบึงทับแสด อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร เนื่องจากการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยกำหนดพื้นที่แบบเจาะจงเพื่อให้สะท้อนภาพของรายละเอียดของประเด็นที่ต้องการศึกษาโดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการศึกษา 3 ประเด็นหลักได้แก่

1.1 ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาในชุมชนตำบล บึงทับแรต อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร

1.2 ศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาในชุมชนตำบล บึงทับแรต อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร

1.3 ศึกษาแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาในชุมชน ตำบลบึงทับแรต อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร

2. ด้านประชากรและพื้นที่

2.1 ด้านประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะครู ประชาชน บุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมไปถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่ง คณะครู ประชาชน ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 2,480 คน

2.2 ด้านพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนในเขตพื้นที่ ตำบลบึงทับแรต อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

เดือน มกราคม 2560 – เดือน กุมภาพันธ์ 2561

นิยามศัพท์เฉพาะ

การสร้างเครือข่ายทางการศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการทำงานเครือข่ายให้สามารถทำงานได้ อย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพ เพื่อความเจริญงอกงามของ บุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ โดยเริ่มตั้งแต่การจัดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในเครือข่าย การจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การจัดระบบข้อมูล ข่าวสารในการติดต่อข่าวสาร การดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง การสร้างความเสมอภาคและเท่าเทียม เพื่อความเป็นองค์กรเครือข่ายที่มีความมั่นคง และการดำรงอยู่อย่างยั่งยืนขององค์กรเครือข่าย

การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมที่เป็นอิสระโดยความสมัครใจ ในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือการปฏิบัติ ร่วมประเมิณผล และร่วมกับประโยชน์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

ประชาชน หมายถึง ประชาชนในเขตตำบลบึงทับแรต ทั้ง 8 หมู่บ้าน

การส่งเสริม หมายถึง การเกื้อหนุน และช่วยเหลือสนับสนุนให้ดีขึ้น เพื่อที่จะพัฒนาในรูปแบบการทำงานให้ส่งผลดีและเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ได้รับการส่งเสริมเพื่อพัฒนาตนให้ดียิ่งขึ้น

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาในชุมชนตำบลบึงทับแรต อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร

2. ทราบผลของการเปรียบเทียบ และการจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ที่มีผลต่อแนวทางการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาในชุมชนตำบลบึงทับแรต อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร

3. ทราบถึงแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาในชุมชนตำบลบึงทับแรต อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร